

lányoknak, masamód-mamzelnek nem akartak menni, kevés iskolájukkal hivatalnoknőnek nem mehettek — nekivágtak hát a színészetnek. Miért ne? Az arcuk elég csinos, egy kis hangjuk is van, a színházat szeretik, ismerősök részéről a lelkiismeretlen biztatásban nincs hiány — hátha beüt s valóra válik a legtöbbszörre házmesteri lakásban szövögetett ezer himes álom? Akkor fogaton jár egész életében, virágban és tapsban fürdik, grófok és hercegek közt válogathat, ha éppen férjet keres.

Még az se riasztja vissza őket, hogy a vizsgálóbizottság úgy találja, hogy hangjuk még iskolázatlan, talentumuk kevés, gyakorlatuk még nincs és intelligenciájuk csekélyke. Mindezt még pótolni lehet vidéken, ahol gyakorlatra is tehetnek szert, megismerhetik a színházi levegőt, fejlődhetnek is, mert ezer alkalom nyílik az érvényesülésre. Megragadják tehát az első kínálkozó alkalmat s elszerződnek a kórusba. Hiszen úgylis csak rövid ideig tart — biztatják magukat — ideiglenes, átmeneti állapot az egész, — hát kívárlják azt a csekély időt, míg a hernyóból pillangó lesz.

Aztán elnyüvik az első pár cipőt, aztán benn maradnak a kórusban, míg csak élnek; még csak menekülő kiutat se találnak soha, akárcsak azok a szerencsétlenek, akik belekóstoltak a hasisélvezetbe.

A kínos megélhetési kérdés minden más törekvést elnyom, az örökös fárasztó robotmunka meg elveszi a tanulási kedvet s megbénítja az akaratot. Lassan megalkuszik a körülményekkel mindenik, elfelejti az álmokat még akkor is, ha lelke mélyén mélyen a hamu alatt ott csillog az igazi talentum izzó parazsa.

Egyik része férjhez megy egy magához hasonló pária férfitársához s sivalkodó gyermekhaddal városról-városra utazva, örökös szegényletes nyomorúságban korán megvénuelve fújják együtt tovább a kórust, más része meg visszatarthatatlanul megy előre a züllesztés lejtőjén abba a fertőbe, amelybe pályája taszította.

Mert a színészet kegyetlenebb, mint a hitregebeli Moloch, vagy Minotaurusz.

Negyven, vagy ötven forint havi fizetést kap egy kis vidéki kardalosnő. Ha egészen kezdő, akárhányszor csak harmincötöt. Ebből azonban bizonyos percentet még levonnak nyugdíjra s egyéb illetékekre.

Ezzel szemben megkövetelik tőle, hogy legyen görög tunikája, középkori, altdeutsch, rokokó, empire, hollandus, olasz és magyar parasztruhája, lengyel és magyar díszruhája, krinolinja, elegáns modern utcai kosztümje és pazar estélyi meg báli öltönye. Kell lenni továbbá fekete és piros csizmájának, római szandáljának, lovagló lakkszárának, báli, utcai és fehér cipellőjének, papucsának, fehér, testszinű és fekete trikójának. Egy csomó kendő, kötény, keztyű, csipkés nyak- és kézfodor, öv, főkötő, lengyel kucsma, kalap, szalag, s a jó isten tudja, mi minden apróság egészíti ki aztán még a garde-robeot, amelyhez a színigazgató egy kapoccsal se járul hozzá, de amelyet oly szigorúan megkövetel, hogy büntetésben a fél fi-

A vidéki kóristanókról.

Írta: GERE ZSIGMOND, a Magyar Színház tagja

A mindennapi kenyerüket önállóan kereső nők helyzete hazánkban még sok tekintetben javulásra szorul, de helyzetük talán egyik pályán sem oly végtelenül siralmas, szármalmas, mint a színészetnél.

Az első pillanatban talán kételkedő fejszöválással fogadják e kissé túlerősnek tetsző kijelentést azok, akik a festett vászonnfalak hazug világát laikus módon távolról szemlélik, — de valósággal megdöbbenének, ha csak rövid időre is belepillanthatnának abba a sivár életbe, amely a festék és a kápráztató villanykörték fénye mögött rejtőzik.

Nem arról az egynéhány kiváltságos helyzetű, elismert, nagytehetségű művésznőről beszélek most, akiket az egész ország magasztalva emel föl a diadal és dicsőség piedesztáljára, hanem a névteleneknek arról a roppant seregéről, akiket legfeljebb egy fitymáló ajkbiggyesztéssel vesz észre a színházlátogató: a kardalosnők csoportjáról.

A vidéki kóristanó! — Már a név maga is lenézés.

Egy külön kaszt, egy magára utalt társaság, amelyet a városi civiltársadalom, mint színházhoz tartozót nem fogad be a körébe, de amelyet a színházi művész-személyzet is csak éppen hogy megtűr, mint nélkülözhetetlen rosszat. Lenézi s a világért se tartja magához hasonlóknak.

A színészetnek valóságos páriái ezek a szegény teremtesek, akiket odalöktek lelketlenül a kiközösítésnek, a kikerülhetetlen bukásnak. Még csak reménysugár se derenghet előttük, hogy valaha kedvezőbb körülmények közé kerülhessenek, mert kóristanóból manapság önálló művésznőnek lenni — szinte lehetetlenség.

Hogy terem a kóristalány?

Minden esztendőben egy csomó dobogó szívű, reménységtől izzó fiatal leány vág neki a színészetnek s akad meg mindjárt a kezdet kezdetén. Varró-

zetését is vígan lehúztatja törvényes formák közt annak a szerencsétlennek, aki egy fehér keztyűt, vagy csipkés vállgallért nem rak föl magára, mikor azt a darab, vagy a rendező megköveteli.

Ezen felül kívánatos, hogy a kóristanő tisztességesen ruházkodjék az utcán is, ha kell, a társulat érdekében akár reprezentálni is tudjon, lakás, vagy vendéglői adósságot egy városban se hagyjon hátra s kacagós meg jókedvű legyen az esti operetteben.

Amellett gyakori az utazás, amikor szállodába is meg kell szállni, míg lakás kerül, amikor a ládákat részeg zsaroló kocsisokkal s hordárokkal kell cipeltetni, gyakori a kollekta, amelyből kimaradni sehogy sem lehet. Aztán próba és próba mindennap reggel 9-től délután 2-ig, ideges karmesterekkel, rendezőkkel, színészekkel sűrítve — este meg előadás, amelyen négyszer is át kell öltözni.

Mindez 35-50 forintért havonta!

Az embernek megáll az esze, s ha nem tudná bizonyosan, hogy ez így van, szinte hajlandó volna az egészet egy bizarr, rossz mesének tartani.

S hogy betetőzésül még valami nagyobbát mondjak: rövid vidéki színészkoromból legalább 8-10 olyan szegény kis kóristanót ismerek, akik szegény özvegy, vagy elhagyott, elaggott édesanyjukat is tartják, utaztatják, ápolják, gyógykezeltetik ebből a gázsiból. S amellett a vidéki színészet az, amelyik örökösen a mellét verve hirdeti, hogy ő a kultúra, az általános oktatás, a jó, a szép terjesztője és legfőbb sáfárja.

Lehet! — de milyen eszközökkel!? Mennyi áldozatot emészt föl évenként s lök oda a bűnnek, a gyalázatnak, akiket senki sem tart számon.

Mert ily viszonyok közt minden elvnek, minden erénynek, erőnek és ellenállásnak előbb-utóbb meg kell törnie. Persze, hogy gyökeres reformokkal orvosolni lehetne e kérdést, ha nagy akarattal s agitációval maga a színészegyesület vezetősége fogna hozzá, de hol van még az az idő, mikor a vezetőférfiak figyelme ráterelődik e kérdésre, hogy szép lassan gondolkozni kezdjenek róla? Fantazmagória!

Félek, hogy az én mostam Írásom se más, mint üres kiáltás a pusztába, amely nyomtalanul elhangzik, de ha véletlenül a kezébe kerül egy olyan fiatal kis lánynak, aki házmesteri lakásban naiv rajongással babérról, tapsról, fogatról, grófi férjéről álmodozik s őt gondolkodóba ejti, kétkedővé teszi a rózsásnak hitt jövő felől — célokat elértem.

Mert sokan vannak a hivatottak és kevesen a választottak.